

Januari 2019

Stilte

Laatst liep ik 's morgens vroeg in een groot bos bij Wintelre. Er was niemand te bekennen, zelfs de vogels waren stil op een specht na die ik wel kon horen maar niet zag. Ik was even vergeten dat het bos precies in de baan van opstijgende vliegtuigen van Airport Eindhoven ligt. Binnen een half uur werd ik daar vier keer op ruwe wijze aan herinnerd. Tja, zullen ze gedacht hebben: als er dan toch vliegtuigen moeten vliegen, dan maar daar waar zo weinig mogelijk mensen er last van hebben.

Stilte is een schaars goed aan het worden. Duisternis trouwens ook. Nog maar een goeie honderd jaar geleden was de winter lang en donker. Reizen was geen pretje en er was weinig te doen. Wat deden de mensen in die lange uren, zonder licht, telefoon, radio of televisie? Ze zullen zich vast verveld hebben, maar verveling is een interessante toestand, heb ik gemerkt. Juist in de leegte ontstaan de beste ideeën.

Stilte is niet alleen de afwezigheid van geluid. Je kunt ook letterlijk of figuurlijk ergens bij stilstaan. Bij een herdenking of bij een begrafenis nemen we stilte in acht uit respect voor de overledenen. In gesprekken, maar ook in de muziek is de stilte eigenlijk het medium waarop de woorden en de geluiden 'drijven'.

Maar vooral wil ik stilstaan bij de innerlijke stilte. Juist als er geen geluid is, geen beweging, als niemand iets zegt, dan horen we het gekakel dat van binnenuit komt. Lijfelijke prikkels, gevoelens, gedachten, zorgen. Hoe kan het innerlijk stil worden?

Ik put uit herinneringen en inspirerende voorbeelden. Wie heeft mij in contact gebracht met stilte?

Liesbet Meuris was bij mij voor een horoscoopgesprek, toen min of meer toevallig bleek dat ze gedichten maakte. Ze was er heel bescheiden over. Ze vertelde dat ze niet gauw tevreden was en aan haar gedichten bleef sleutelen. Daarom was er ook nog geen bundel. Gelukkig stuurde ze me een bestand met 150 gedichten. Als ik haar werk lees, gaat er vanzelf iets in mij open.

Vijver

*Wanneer de vijver amper roert
en stoorloos verder mijmert,
drijven naar boven, bomen.*

*Dan glijden onder het oppervlak
gezwollen witte wolken,
die droomloos verder stromen.*

*Dan boort er door het donker glas,
een zilveren bleke zon
en spiegelt zich volkomen.*

*De wereld vaart er woordloos voort
en niemand die dit zwijgen hoort.*

Zó kijken naar een vijver kan alleen als je stil bent. Doordat jij stil en bewegingloos wordt, neem je een andere beweging, een andere werkelijkheid waar. Ze ziet de hemel gespiegeld in het water. Alles is één, alles is goed. Wat er was, is hier en zal altijd zijn.

Hans van de Burgt heeft heel letterlijk de stilte opgezocht. Al vanaf 1996 vindt hij zijn inspiratie in de Griekse wereld van eilanden, kerkjes en kloosters. Maandenlang heeft hij daar gewerkt en geleefd, om daarna thuis in zijn atelier de puur witte Cycladische architectuur te verbeelden in zijn schilderijen.

De meeste kerkjes zijn heel eenvoudig. Ze zijn gebouwd en worden onderhouden door de lokale bevolking. Vaak liggen ze op een heuvel, aan de rand van de zee. Alleen een wandelpad voert erheen. Daar, aan het einde van de reis, houdt de wereld op. Je reist naar één afgelegen

punt, maar op dat punt begint de oneindigheid: van de zee en de lucht, maar ook de oneindigheid van God.

Elke reis naar buiten is ook een reis naar binnen. Bij Hans is dat heel duidelijk zichtbaar in zijn werk. De ruimte die hij verbeeldt, ervaar ik als een innerlijke ruimte die ook voor mij toegankelijk is. Ik hoef er niet voor naar Griekenland te gaan. Het is een innerlijke reis die ik hier en nu kan maken.

Mijn moeder hield van 'schemeren': 's avonds als het donker wordt het licht nog niet aandoen en stil gaan zitten. Ze had dan een hele mooie, vredige sfeer om zich heen. Later leerde ik te mediteren volgens de regelen der kunst, maar het beste voorbeeld heb ik al als klein jongetje gehad. Aan dat 'schemeren' moest ik denken bij het gedicht van Liesbet Meurs 'Avond in bad'.

Avond in bad

*In de badkuip, om half zeven
lig ik lui en loom in het leven,
vraag me af wat nog passeert
dat in rijm en maat kan staan.*

*Achter het venster wordt het donker
en de dag is haast gedaan.*

*Slechts het luchtgat lijkt te fluisteren
en ik leg me maar te luisteren
naar de klanken die de wind
door de kleine koker waait.*

Ik hoor wilde ganzen gakken,

*kort en stroef, een beetje droef.
Opgejaagd in het foerageren
slaan hun vleugels trots en vrij.*

*Ik hoor treinen galopperen,
eeuwig langs de velden jakken.
Eén sterft weg, één stuift naderbij.*

*Plots weergalmen kerkklokken.
Alles valt heel even stil...*

*Tot ik ril. Ik meng nieuw water,
capteer vreugdevol gesnater,
eenden in hun liefdesvlucht.*

*En ik zucht. Met logge passen
loopt een vreedzaam man nog buiten.
Ik word week en krijg weer warm.*

*Achter de bedampte ruiten
worden laarzen neergezet.
Dan is er de deur die opent
en de dag zacht af zal sluiten.*

Al is goed.

Mijn vader hielp ik in mijn schoolvakanties vaak op onze tuinderij. Als we met een klus begonnen was hij scherp op mij en corrigeerde me waar nodig. Als ik eenmaal de slag te pakken had, werd hij stil. In die stilte werd het werk gaandeweg een routine en nam de automatische piloot het over. Mijn vader was een zwijgzaam man, maar juist middenin in die stiltes zei hij vaak in weinig woorden de meest wezenlijke dingen.

Routinekarweitjes kunnen een geweldig middel zijn om innerlijk stil te worden. Alle kloosterordes brengen het principe in praktijk. Juist door de concentratie op één overzichtelijke bezigheid ontstaat er een innerlijke ruimte. Wat is het trouwens een zegening als je iets kunt doen waar je helemaal in op kunt gaan!

De wereld drijft op stilte. Opgaand in de wereld zien we, horen we, voelen we niet wat ons draagt. Liesbet weet dat en zij krijgt dus het laatste woord:

Epiloog

O dit verdriet..!

*Maar de ruimte, erachter,
de wijde, geruisloze lucht
en daarachter...*

hoor, het lachen, lachen!

